YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

9 päivänä huhtikuuta 2003 *

Asiassa T-217/01,

Forum des migrants de l'Union européenne, kotipaikka Bryssel (Belgia), edustajanaan aluksi asianajaja E. Degrez ja sittemmin asianajaja N. Crama,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A.-M. Rouchaud-Joët ja L. Parpala, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

jossa kantaja vaatii yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan kantajalle yhteisön talousarvion A0-3040 momentin perusteella myönnetyn taloudellisen tuen lakkauttamisesta 11.7.2001 tehdyn komission päätöksen,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja V. Tiili sekä tuomarit P. Mengozzi ja M. Vilaras,

kirjaaja: hallintovirkamies D. Christensen,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.12.2002 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Kanteen perustana olevat tosiseikat

1 Kantaja on voittoa tavoittelematon kansainvälinen yhdistys, jonka tarkoituksena on antaa tietoja siirtolaisille ja puolustaa siirtolaisten etuja Euroopan yhteisöjen toimielimissä. Kantajaan kuuluu useita eri kansalaisjärjestöjä, jotka toimivat turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikan alalla.

2 Euroopan yhteisö rahoittaa pääosan kantajan talousarviosta. Kantaja on tehnyt tätä tarkoitusta varten komission kanssa 23.5.2000 tukisopimuksen, jonka enimmäismäärä on 800 000 euroa (jäljempänä tukisopimus). Tukisopimuksen 1 artiklan mukaan tuen tarkoituksena on kattaa kantajan toimintakustannukset vuodelta 2000. Tukisopimuksen 3 artiklan mukaan tuen määräksi on arvioitu 800 000 euroa, joka vastaa 86,65:tä prosenttia kaikista niistä kustannuksista, joihin voi saada yhteisön tukea. Tämä määrä oli tarkoitus maksaa kolmessa erässä.

3 Kantaja lähetti tuen ensimmäisen erän maksamista varten vaaditun vakuuden komissiolle 18.7.2000, ja komissio maksoi ensimmäisen erän eli 400 000 euroa 8.8.2000.

4 Kantaja toimitti komissiolle 15.10.2000 kertomuksen siitä tilintarkastuksesta, jonka se oli suorittanut sen jälkeen, kun sille oli ilmoitettu komission aikomuksesta toteuttaa tällainen tarkastus.

5 Kantaja pyysi 28.11.2000 päivätyllä kirjeellä tuen toisen erän maksamista, joka vastasi 25:tä prosenttia tuen kokonaismäärästä, esittäen tältä osin taloutta koskevan välikertomuksen vuoden 2000 kolmelta ensimmäiseltä vuosineljännekseltä (jäljempänä välikertomus). Koska komission mukaan tällä kertomuksella ei voitu perustella toisen erän maksamista, se pyysi kantajalta tarkkoja tietoja ja asiakirjoja 5.12.2000 päivätyllä kirjeellä. Kantaja vastasi tähän pyyntöön 11.12.2000 päivätyllä kirjeellä.

6 Komission yksiköt tekivät tarkastuskäynnin 11.12. ja 12.12.2000 kantajan tilien tarkastamiseksi.

7 Tämän tarkastuksen jälkeen kantajalle lähetettiin 18.12.2000 uusi tiedonsaantipyyntö.

8 Komissio ilmoitti kantajalle 19.1.2001 päivätyllä kirjeellä päätöksestään keskeyttää vuoden 2000 tukien maksaminen. Tällä kirjeellään komissio ilmoitti kantajalle myös siitä, että kantajaa koskevat tiedot lähetettäisiin Euroopan petostentorjuntavirastoon (OLAF).

9 Kantaja valitti 24.1. ja 31.1.2001 päivätyillä kirjeillä sitä, ettei se ollut saanut komission yksiköiden suorittamaa tilintarkastusta koskevaa kertomusta. Kantaja pyysi myös kirjallista tietoa komission moitteista.

10 Komissio vastasi kantajalle 5.2.2001 päivätyllä kirjeellä ilmoittaen, että OLAF suoritti parhaillaan tutkimuksia ja että kantajalle ilmoitettaisiin tutkimusten tuloksista mahdollisimman pian.

11 Komissio vieraili kantajan toimipaikassa 1.3.2001 OLAF:n, komission yksiköiden ja kantajan puheenjohtajan Charchiran läsnäollessa.

12 Kantaja pyysi 30.4.2001 päivätyllä kirjeellään toimivaltaiselta komission jäseneltä tapaamista, jotta voitaisiin keskustella kantajan tilanteesta. Toimivaltainen komission jäsen ilmoitti kantajalle 18.5.2001, että hän oli antanut yksikölleen ohjeen tutkia kantajan 30.4.2001 päivätty kirje huolellisesti.

13 Komission toimivaltaiset yksiköt kävivät kantajan toimipaikassa 3.5.2001 arvioidakseen kaikkien varainhoitovuoden 2000 taloudellisten toimien tukikelpoisuutta. Tätä arviointia ei voitu suorittaa kantajan kirjanpidon tilan vuoksi. Samana päivänä komissio lähetti Charchiralle kirjeen pyytäen häntä antamaan puuttuvia pankkitilin otteita ja luokittelemaan kirjanpitoasiakirjat uudelleen maksujen ajallisessa suorittamisjärjestyksessä.

14 Komissio ilmoitti kantajalle 22.5.2001 päivätyllä kirjeellä, että komission virkamiesten ja OLAF:n suorittama tilintarkastus oli vieläkin kesken.

15 Komissio ilmoitti kantajalle 11.7.2001 päivätyllä kirjatulla kirjeellä päätöksestään lakkauttaa varainhoitovuotta 2000 koskeva taloudellinen tuki (jäljempänä riidanalainen päätös). Tilintarkastuskertomus, jonka perusteella tämä päätös tehtiin, on liitetty tähän päätökseen.

16 Riidanalaisessa päätöksessä todetaan erityisesti seuraavaa:

"Viittaan Teidän sekä komission jäsenen Antonio Vitorinon ja oikeus- ja sisäasioita käsittelevän pääosaston yksiköiden välillä käytyyn kirjeenvaihtoon. Haluan ilmoittaa Teille Forumin tulevasta rahoituksesta tehdystä päätöksestä. Komission yksiköiden suorittamista tilintarkastuksista, joiden tuloksia ei saateta kyseenalaisiksi petostentorjuntaviraston äskettäin tekemässä tutkimuksessa, ilmenee paitsi huomattavia hallinnollisia puutteita myös vakavia sääntöjenvastaisuuksia. Näin ollen yhteisöjen talousarvion A0-3040 momentin mukainen komission taloudellinen tuki on lakkautettava varainhoitovuoden 2000 tukisopimuksen yleisten ehtojen 1 artiklan perusteella. Ohessa on liitteenä tämän päätöksen perusteena oleva komission yksiköiden laatima tilintarkastuskertomus. Mahdolliset taloudelliset seuraamukset ilmoitetaan teille piakkoin."

17 OLAF:n tutkimusasiakirjat toimitettiin Brysselin viralliselle syyttäjälle 2.7.2001.

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

18 Kantaja on nostanut tämän kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 11.9.2001 jättämällään kannekirjelmällä.

19 KBC Bank SA toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 24.4.2002 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua tähän oikeudenkäyntiin. Tämä hakemus jätettiin tutkimatta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen neljännen jaoston puheenjohtajan 28.6.2002 antamalla määräyksellä.

20 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (neljäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn.

21 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 12.12.2002 pidetyssä istunnossa.

22 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

23 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen perusteettomana

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

Tukisopimuksen yleisten ehtojen 1 artiklan 2 kohdan rikkomista koskeva ensimmäinen kanneperuste

Asianosaisten lausumat

24 Kantaja katsoo, että riidanalainen päätös on lainvastainen, koska se ei ole tukisopimuksen yleisten ehtojen 1 artiklan 2 kohdan mukainen. Lakkauttaessaan kyseisen tuen sillä perusteella, että tutkimukset olivat osoittaneet hallinnollisia puutteita sekä vakavia sääntöjenvastaisuuksia, komissio vetoaa purkamisperusteeseen, josta ei määrätä tukisopimuksessa. Tukisopimuksessa määrätään

nimittäin vain kahdesta tilanteesta, joissa tuki voidaan lakkauttaa, eli tuensaajan selvitystila tai konkurssi sekä se, että tuensaaja esittää tukea saadakseen virheellisiä tai puutteellisia ilmoituksia.

25 Kantaja väittää, että sen vaatimukset tuen viimeisten erien maksamisesta eivät perustu virheellisiin tai puutteellisiin ilmoituksiin. Sitä paitsi kantaja ei ole selvitystilassa tai konkurssissa taikka samankaltaisessa tilanteessa. Riidanalaisessa päätöksessä ei myöskään osoiteta, että tukisopimuksessa määrätyn tuen saamiseksi olisi esitetty virheellisiä ilmoituksia.

26 Kantajan mukaan riidanalaisessa päätöksessä, joka on tehty vuonna 2001 ja jolla lakkautetaan vuoden 2000 tuki, ei ole mitään mieltä, sillä kaikki vuoden 2000 kustannukset — olivatpa ne tukikelpoisia vai eivät — on jo suoritettu. Kantajan mielestä tukisopimus voitaisiin purkaa ennenaikaisesti ainoastaan vuonna 2000, jonka tukisopimus kattaa.

27 Kantaja korostaa, ettei sisäistä organisointia ja menojen tukikelpoisuutta koskevilla ongelmilla voida perustella tukisopimuksen purkamisesta tehtyä päätöstä.

28 Lisäksi kantaja toteaa, että kun komissio päätti lakkauttaa tuen, josta Euroopan parlamentti oli äänestänyt kantajan hyväksi, se ei toiminut EY 272 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa sille annetun talousarvion toteuttamistehtävän edellyttämällä tavalla. Kantajan mukaan on selvää, ettei yleishyödyllisen järjestön tukien lakkauttaminen ole hyvän hallinnon periaatteen mukaista vaan pakottaa tämän järjestön lopettamaan toimintansa, vaikka sekä parlamentti että komissio pitävät sitä hyödyllisenä.

29 Komissio huomauttaa aluksi, että tukisopimus ei varsinaisesti ole sopimus vaan pikemminkin komission yksipuolinen päätös, jolla annetaan taloudellista tukea järjestölle, jonka tavoitteet ovat yhteisön edun mukaisia. Tukisopimuksen 3 artiklassa täsmennetään tuen saamisedellytykset sekä yhteisön rahoituksen osalta tukikelpoisten kustannusten luonne.

30 Komission mukaan sillä on tukisopimuksen yleisten ehtojen 1 artiklan 2 kohdan mukaan oikeus purkaa tukisopimus ilman etukäteisilmoitusta, sillä kantaja on esittänyt virheellisiä tai puutteellisia ilmoituksia. Komissio väittää, että kantajan pyynnöstä tilintarkastuksen suorittaneen yhtiön Westen & Co:n suositukset osoittavat selkeästi kantajan hallintoa koskevat puutteet ja niiden vaikutukset kantajan harjoittaman toiminnan sisältöön. Kyseinen yhtiö on todennut, että kantajalla ei ole sisäistä tarkastusta, asianmukaista kirjanpitoa eikä kassakirjaa. Epäilyksiä ovat herättäneet myös kassaperusteisesti kirjattuja kuluja koskevat tositteet.

31 Välikertomus ei komission mielestä ole tukisopimuksessa asetettujen vaatimusten mukainen. Kyse on pelkästä ilmoituksesta, joka ei missään tapauksessa vastaa kirjanpitotodellisuutta. Kuten 11.12. ja 12.12.2000 suoritetussa tilintarkastuksessa on havaittu, esitetyt tilit sisälsivät useita kustannuksia, jotka eivät olleet todellisia eivätkä siis tukikelpoisia.

32 Komissio toteaa, että tuen lakkauttamista ei saa sekoittaa tuen maksamiseen eli siihen, että tukisopimuksessa vahvistetut määrät maksettaisiin sopimuksen kattamalta ajanjaksolta komission hyväksyttyä kustannusten tukikelpoisuuden osoittavat kirjanpitoasiakirjat. Kantaja olisi siis voinut kustannukset tukikelpoisiksi osoittavan kirjanpitoaineiston perusteella vaatia tukisopimuksessa vahvistettujen määrien maksamista todistetun suuruisena.

33 Komissio lisää, että se on vahvistanut kantajan tukikelpoisten kustannusten määrän pelkästään käytettävissä olleiden todistusvoimaisten asiakirjojen perusteella. Näiden summien ja elokuussa 2000 maksetun ensimmäisen erän määrän välisessä hyvityksessä ilmeni komission hyväksi 53 608,94 euron suuruinen saldo. Komissio on antanut tätä määrää koskevan perintämääräyksen.

34 Komissio korostaa, että kantaja ei edes yritä osoittaa, että tuen toista erää koskevan kantajan maksupyynnön tueksi esitetty kirjanpitoaineisto olisi tukisopimuksessa asetettujen vaatimusten mukainen.

35 Lisäksi komissio toteaa, että tukisopimuksen 2 artiklan 2 kohdan mukaan tukisopimus päättyy vasta viimeisen erän maksupäivänä. Komissio saattoi siis vapaasti päättää tukisopimuksen sen yleisten ehtojen 1 artiklan 2 kohdan perusteella sopimuksen viimeiseen maksupäivään saakka.

36 Komissio kiistää väitteen, jonka mukaan tukisopimuksen yleisten ehtojen 1 artiklan 2 kohdan soveltaminen edellyttää tahallisuutta. Määräyksen sanamuodon mukaan on riittävää, että tuensaaja esittää virheellisiä tai puutteellisia ilmoituksia.

37 Lopuksi komissio katsoo, että kantaja on riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden kiistämiseksi esittänyt vastauskirjelmässään uuden kanneperusteen, jonka mukaan komissio ei ole toiminut EY 272 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa sille annetun talousarvion toteuttamistehtävän edellyttämällä tavalla. Näin ollen komissio katsoo, että työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan mukaan tätä kanneperustetta ei voida tutkia.

38 Toissijaisesti komissio toteaa, että se on toteuttanut kyseistä tukisopimusta koskevan talousarvion yhteisön voimassa olevien varainhoitosäännösten mukaisesti. Se, että budjettivallan käyttäjä varaa kyseisen budjettikohdan, ei aseta komissiolle automaattista velvollisuutta sen toteuttamiseen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

39 Aluksi on huomattava, että vaikka riidanalaisen päätöksen sanamuoto on hieman epäselvä, se koskee, kuten komissio vahvisti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymykseen suullisessa käsittelyssä antamassaan vastauksessa, ainoastaan vuodelle 2000 määrättyä tukea.

40 On syytä todeta, että tukisopimuksesta ilmenee, että kantajan saaman yhteisön rahoituksen ehdoksi oli asetettu se, että kantaja täyttää tähän tukisopimukseen ja siihen liitettyihin yleisiin ehtoihin sisältyvät tietyt edellytykset.

41 Tukisopimuksen yleisten ehtojen 1 artiklan 2 kohdassa määrätään selkeästi, että komissio voi purkaa tukisopimuksen ja peruuttaa tuen ilman etukäteisilmoitusta ja maksamatta korvausta, jos tuensaaja on tukisopimuksessa määrättyä tukea saadakseen esittänyt virheellisiä tai puutteellisia ilmoituksia.

42 Tukisopimuksessa ja siihen liitetyissä yleisissä ehdoissa käytetyistä ilmaisuista käy selvästi ilmi, että välikertomus ja loppukertomus on esitettävä ja hyväksyttävä ennen tuen kahden viimeisen erän maksamista.

43 Tukisopimuksen 4 artiklassa määrätään, että 3 artiklan 1 kohdassa mainittu 25 prosenttia tuen kokonaismäärästä maksetaan tuensaajalle 60 päivän kuluttua taloudellista tilannetta koskevan välikertomuksen sekä maksupyynnön vastaanottamisesta ja hyväksymisestä ja että tuen loppuosa maksetaan 60 päivän kuluttua taloudellista tilannetta koskevan loppukertomuksen sekä loppumaksua koskevan pyynnön vastaanottamisesta ja hyväksymisestä.

44 Näistä määräyksistä ilmenee, että komissiolla oli ennen myönnetyn tuen loppuosan maksamista oikeus ja velvollisuus tarkastaa, oliko tukisopimuksessa määrättyjä edellytyksiä noudatettu. Määräyksistä ilmenee myös, että komissio saattoi purkaa tukisopimuksen, jos tuensaaja oli antanut toimintakustannuksistaan puutteellisia tietoja tuen saamiseksi.

45 Esillä olevassa asiassa on kiistatonta, että tuen toista erää koskevan 28.11.2000 päivätyn maksupyynnön mukana kantaja antoi komissiolle taloutta koskevan kertomuksen, joka sen sijaan, että komissio olisi sen hyväksynyt, johti lisätietoja koskeviin pyyntöihin sen puutteellisuuden vuoksi ja tarkastuskäynteihin kantajan tilien tarkastamiseksi.

46 Asiakirjoista ilmenee, että tarkastuskäynnit kantajan tilien tarkastamiseksi ovat paljastaneet vakavia sääntöjenvastaisuuksia, joiden paikkansapitävyyttä kantaja ei ole kiistänyt. Riidanalaisen päätöksen liitteenä olevasta tilintarkastuskertomuksesta ilmenee kassatositteiden osalta, että kaikki varainhoitovuoden 2000 osalta käytettävissä olleet tositteet ovat osoittaneet kustannusten kokonaismääräksi 197 811 Belgian frangia (BEF), josta 142 555 BEF on arvioitu tukikelvottomaksi. Näiden tositteiden joukossa on muun muassa tositteita, jotka eivät ole vaatimusten mukaisia (tositteet 1, 7, 8, 10, 12, 25 ja 26), sellaisten kustannusten korvauksia, joista ei ole esitetty mitään tositteita (tositteet 2, 3, 4 ja 9) tai jotka ovat perusteettomia (tositteet 17, 18, 20 ja 24), sekä tositteita, joita ei voida hyväksyä tukisopimukseen perustuvan tukikelpoisuuden kannalta (tositteet 5, 6,

11, 14, 15, 16, 21 ja 22). Pankkitositteiden osalta kaikki vuoden 2000 ensimmäisenä vuosineljänneksenä käytettävissä olleet tositteet ovat osoittaneet kustannusten kokonaismääräksi 3 229 323 BEF, josta 851 211,97 BEF on arvioitu tukikelvottomaksi. Näistä tositteista jotkut liittyvät matkakulujen korvauksiin, jota haetaan epätäydellisillä lomakkeilla, joita ei ole allekirjoitettu tai joissa ei esitetä tositteita (tositteet 1, 2, 6, 10, 12, 16 ja 18), jotkut edustuskuluihin, jotka eivät ole tukikelpoisia tai perusteltuja (tositteet 3, 4, 5, 13 ja 15), jotkut määrittelemättömistä palveluista suoritettaviin palkkioihin (tosite 7), jotkut ilman asianmukaisia tositteita palveluista maksettaviin korvauksiin (tositteet 8, 9, 11, 20 ja 21—25) ja jotkut ilman selvitystä käteisellä maksettuihin kustannuksiin (tosite 17).

47 Näin ollen komissio on voinut perustellusti lakkauttaa kantajalle myönnetyn vuoden 2000 taloudellisen tuen tukisopimuksen yleisten ehtojen 1 artiklan 2 kohdan perusteella ottaen huomioon ne vähintäänkin epätäydelliset ilmoitukset, jotka kantaja on esittänyt kyseistä tukea saadakseen.

48 Sen kantajan väitteen osalta, jonka mukaan komissio ei voinut tehdä vuonna 2001 päätöstä vuodelle 2000 myönnetyn taloudellisen tuen lakkauttamisesta, on huomattava, että tällainen päätös voidaan tehdä vasta kyseisen varainhoitovuoden päätyttyä ja niiden muodollisuuksien tultua suoritetuiksi, jotka ovat tarpeen kantajan kustannusten tukikelpoisuuden selvittämiseksi kohtuullisessa ajassa. Tehdessään riidanalaisen päätöksen 11.7.2001 komissio ei ole toiminut sääntöjenvastaisesti.

49 Sen kantajan väitteen osalta, jonka mukaan komission olisi yhteisön talousarvion toteuttamistehtävänsä mukaisesti pitänyt maksaa kantajalle kyseessä olevassa budjettikohdassa myönnetty tuki, on huomattava, että riippumatta sen väitettyä uutuutta koskevasta kysymyksestä tämä väite on täysin perusteeton, sillä se, että budjettiin otetaan määräraha menoa varten, merkitsee kyseisen summan maksamista vain siinä tapauksessa, että tämän menon maksamisedellytykset ovat täyttyneet, mikä ei ole asianlaita esillä olevassa asiassa.

50 Edellä esitetyn perusteella kantajan kanneperuste, jonka mukaan riidanalainen päätös on tehty tukisopimuksen yleisten ehtojen 1 artiklan 2 kohdan vastaisesti, on hylättävä.

Puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskeva toinen kanneperuste

Asianosaisten lausumat

51 Kantajan mukaan riidanalainen päätös perustuu tutkimuksiin, joita on tehty noudattamatta kontradiktorista periaatetta. Tilintarkastuskertomus on nimittäin annettu kantajalle ainoastaan riidanalaisen päätöksen liitteenä. Sitä paitsi tilintarkastuskertomuksen sanamuoto on niin epämääräinen, ettei kantaja ole voinut puolustautua. Lisäksi kantaja toteaa, että kontradiktorisen periaatteen vastaisesti kukaan sen henkilöstöstä ei ollut paikalla tutkimuksissa.

52 Kantaja väittää, että komissio on tilannut myös useita muita tilintarkastuksia (joulukuussa 2000, maaliskuussa 2001 ja toukokuussa 2001), joiden alustavia toteamuksia tai tuloksia ei ole annettu kantajalle huolimatta kantajan puheenjohtajan useista pyynnöistä. Kantaja toteaa, ettei se ole voinut käyttää puolustautumisoikeuksiaan riittävällä tavalla.

53 Komission mukaan toinen kanneperuste lähtee siitä virheellisestä olettamasta, että riidanalainen päätös perustuisi tilintarkastuskertomukseen. "Tuen keskeyttäminen" perustuu siihen, että kantaja ei ole noudattanut tukisopimuksessa asetettuja vaatimuksia eli velvollisuutta toimittaa tarkkoja ja täydellisiä tietoja.

Siten komissiolla ei ollut velvollisuutta antaa kyseistä tilintarkastuskertomusta kantajalle vaan kantajalla sitä vastoin oli velvollisuus toimittaa todistusvoimainen kirjanpitoaineisto tuen myöntämiseksi. Tällaista aineistoa ei ollut toimitettu.

54 Komissio korostaa, että sen yksiköt ovat säännöllisesti ilmoittaneet kantajalle suullisesti tai kirjallisesti tuen toista erää koskevan maksupyynnön tueksi esitetyissä asiakirjoissa olevista puutteista tai sääntöjenvastaisuuksista. Komissio viittaa erityisesti kantajan 24.1.2001 päivättyyn kirjeeseen. Komission yksiköiden 11.12. ja 12.12.2000 suorittaman tutkimuksen osalta komissio toteaa, että kantajan puheenjohtaja Charchira ja kantajan kirjanpitäjä Van den Eede olivat tuolloin läsnä.

55 Sitä paitsi Charchira oli läsnä sekä OLAF:n 1.3.2001 suorittamalla tarkastuskäynnillä että komission yksiköiden 3.5.2001 tekemällä vierailulla, joissa arvioitiin varainhoitovuoden 2000 menojen tukikelpoisuutta. Charchira oli läsnä myös 20.7.2001 pidetyssä kokouksessa, joka hänen pyynnöstään järjestettiin riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

56 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen missä tahansa menettelyssä, joka on aloitettu tiettyä henkilöä vastaan ja joka voi päättyä tälle vastaiseen päätökseen, on yhteisön oikeuden perustavanlaatuinen periaate, jota on noudatettava, vaikka tästä menettelystä ei olisi annettu mitään määräyksiä. Tämä periaate edellyttää, että henkilöt, joille päätös on osoitettu ja joiden etuihin se merkittävästi vaikuttaa, voivat tehokkaasti ilmaista kantansa (asia C-35/92 P, komissio v. Lisrestal ym., tuomio 24.10.1996, Kok. 1996, s. I-5373, 21 kohta).

57 Asianosaisten kesken on esillä olevassa asiassa kiistatonta, että kantaja on saanut tiedon tilintarkastuskertomuksesta vasta riidanalaisen päätöksen tiedoksiantohetkellä. Näin ollen on tutkittava, onko kantaja voinut näissä olosuhteissa ilmaista tehokkaasti näkökantansa tuen lakkauttamisesta.

58 Tältä osin on aluksi todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön taloudellisen tuen hakijoilla ja saajilla on tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuus, minkä vuoksi niiden on varmistettava, että ne toimittavat komissiolle luotettavia tietoja (asia T-180/00, Antipesca v. komissio, tuomio 17.10.2002, 93 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Siten kantajalla oli tuen saamiseksi velvollisuus antaa todistusvoimaisia asiakirjoja. On selvää, ettei tällaisia asiakirjoja ole annettu.

59 On korostettava, että komissio on useita kertoja pyytänyt kantajalta tietoja tukikelvottomista kustannuksista. Saatuaan 28.11.2000 tuen toista erää koskevan maksupyynnön komissio esitti kantajalle muun muassa 5.12. ja 18.12.2000 sekä 3.5.2001 useita täsmällisiä pyyntöjä tietojen ja asiakirjojen saamiseksi. Lisäksi komissio suoritti kantajan toimipaikassa useita tarkastuksia, muun muassa 11.12. ja 12.12.2000, 1.3.2001 sekä 3.5.2001. Komission tarkastuksissa oli aina läsnä yksi tai useampi kantajan edustaja, kuten kantaja on suullisessa käsittelyssä vahvistanut. Komissio on ilmoittanut kantajalle monta kertaa, ettei tämän kirjanpidon perusteella voitu tarkistaa, olivatko tuen loppuosan saamisedellytykset täyttyneet. Komissio on erityisesti korostanut 19.1.2001 päivätyssä kirjeessään, että joulukuussa 2000 suoritetun tilintarkastuksen jälkeen se on ollut huolissaan siitä, miten tukea hoidettiin. Komissio on ilmoittanut kantajalle 3.5.2001 päivätyllä kirjeellä, että kaikkien varainhoitovuoden 2000 taloudellisten toimien tukikelpoisuuden tutkiminen edellyttää "pankkikirjan täydentämistä (puuttuvien tiliotteiden jäljennösten antaminen) ja kirjanpitoasiakirjojen luokit-

telua uudelleen niihin liittyvien maksujen ajallisessa suorittamisjärjestyksessä". Komissio lisää, että 3.5.2001 suoritetun tarkastuksen aikana "on todettu, että pankkikirja [oli] epätäydellinen (useita tiliotteita puuttui) ja että kirjanpito-asiakirjojen järjestelyn perusteella ei voi[tu] havaita suoraa yhteyttä (viittaukset ja ajallinen luokittelu) maksujen suorittamiseen liittyvien tiliotteiden kanssa".

60 Edellä esitetyn perusteella komissio on antanut kantajalle useita kertoja mahdollisuuden järjestää kirjanpitonsa siten, että tuen loppuosan maksamiseksi tarvittavat tositteet löytyvät sieltä. Kuten edellä olevasta 46 kohdasta ilmenee, kaikki varainhoitovuonna 2000 käytettävissä olleet kassatositteet ja pankkitositteet on tutkittu. Käytettävissä olleiden todistusvoimaisten asiakirjojen perusteella komissio on vahvistanut kantajan tukikelpoisten kustannusten määrän. Tämän määrän ja elokuussa 2000 maksetun ensimmäisen erän välisessä hyvityksessä ilmeni komission hyväksi 53 608,94 euron suuruinen saldo. Mikään ei estänyt kantajaa esittämästä asiakirjoja, jotka olivat todistusvoimaisia ja tukisopimuksessa asetettujen edellytysten mukaisia, saadakseen tuen loppuosan tai kiistääkseen tiliensä osalta tehdyn komission arvioinnin.

61 Huolimatta siitä, että tilintarkastusta koskeva loppukertomus annettiin kantajalle vasta riidanalaisen päätöksen tiedoksiantohetkellä, kantaja on siten voinut esittää seikkaperäisesti huomautuksensa niistä seikoista, joita komissio on esittänyt riidanalaisen päätöksen perustelemiseksi.

62 Sitä paitsi komissio on ilmoittanut selvästi, että eri tilintarkastusten aikana havaitut seikat voivat olla tukisopimuksen yleisten ehtojen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja sääntöjenvastaisuuksia ja niiden perusteella voidaan mahdollisesti lakkauttaa kyseinen taloudellinen tuki ja periä takaisin määrät, jotka on jo suoritettu. Komissio on maininnut nimenomaisesti, minkä tyyppisiä sääntöjenvastaisuuksia on havaittu, eli yhtäältä tositteiden puuttuminen ja toisaalta tukikelvottomien kustannusten olemassaolo.

63 Edellä esitetyn perusteella kantajalla on ollut mahdollisuus esittää huomautuksensa kaikista sääntöjenvastaisuuksista, joista sitä on arvosteltu. Näin ollen on todettava, että riidanalaista päätöstä tehtäessä on noudatettu kontradiktorista periaatetta, vaikka tilintarkastuskertomus on annettu kantajalle vasta riidanalaisen päätöksen tiedoksiantohetkellä.

64 Lisäksi on huomattava, että kantaja ei kiistä tilintarkastuskertomuksessa esitettyjen tosiseikkojen paikkansapitävyyttä. Näin ollen kantajan väite, jonka mukaan komissio on loukannut sen puolustautumisoikeuksia, koska se ei ole antanut tilintarkastuskertomusta kantajalle ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä, on tehoton. Siltä osin kuin tilintarkastuskertomuksessa todetut seikat eivät kantajan mukaan ole virheellisiä, kantajalla ei nimittäin ole mitään intressiä vedota puolustautumisoikeuksiensa loukkaamiseen.

65 Tästä seuraa, että toinen kanneperuste on hylättävä.

Perusteluvelvollisuuden rikkomista koskeva kolmas kanneperuste

Asianosaisten lausumat

66 Kantajan mukaan riidanalaisen päätöksen perustelut ovat riittämättömiä siltä osin kuin niissä ei selkeästi ilmoiteta päätöksen perusteena olevaa tukisopimuksen määräystä eikä niitä kantajan ilmoituksia, joiden väitetään olevan virheellisiä. Kantaja ei nimittäin edelleenkään tiedä, puretaanko riidanalaisella päätöksellä tukisopimus vai kieltäydytäänkö siinä ottamasta huomioon tiettyjä tukikelvottomina pidettyjä kustannuksia. Näin ollen kantajan on ollut mahdotonta esittää näkökantaansa ja puolustautua.

67 Komission mukaan riidanalainen päätös on riittävästi perusteltu, sillä kantaja ei ole voinut olla tietämättä, mihin tukisopimuksen yleisten ehtojen 1 artiklan kohtaan riidanalaisessa päätöksessä viitataan.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

68 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 253 artiklassa edellytetyistä perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä riidanalaisen toimenpiteen tehneen yhteisön toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa, ja että yhteisöjen tuomioistuimet voivat tutkia toimenpiteen laillisuuden. Perusteluvelvollisuuden laajuus riippuu kyseessä olevan toimen luonteesta ja siitä asiayhteydestä, jossa se on tehty, sekä kaikista asiaa koskevista oikeussäännöistä (asia C-350/88, Delacre ym. v. komissio, tuomio 14.2.1990, Kok. 1990, s. I-395, 15—16 kohta ja asia T-126/97, Sonasa v. komissio, tuomio 29.9.1999, Kok. 1999, s. II-2793, tuomion 64 kohta).

69 Lisäksi oikeuskäytännöstä ilmenee, että kun viitataan päätökseen liitettyyn asiakirjaan ja siis sen sisältöön, tämän päätöksen perusteluvelvollisuus voi täyttyä tällä asiakirjalla (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-551/93, T-213/94 ja T-232/94—T-234/94, Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomio 24.4.1996, Kok. 1996, s. II-247, tuomion 142—144 kohta).

70 Esillä olevassa asiassa on riittävää todeta, että riidanalaisessa päätöksessä viitataan nimenomaisesti tukisopimuksen yleisten ehtojen 1 artiklaan. Ottaen huomioon kantajan tilanteen ja kyseisessä artiklassa olevan kolmen kohdan sisällön, tämä viittaus voi koskea ainoastaan kyseisen artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettua tilannetta. Sitä paitsi riidanalaisen päätöksen liitteenä olevasta tilintarkastuskertomuksesta ilmenee selkeästi ne syyt, joiden perusteella

komissio lakkautti tuen. Näin ollen on katsottava, että riidanalainen päätös sisältää perustelut, joiden nojalla kantaja voi puolustaa oikeuksiansa ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi tutkia päätöksen laillisuuden.

71 Näin ollen kolmatta kanneperustetta ei voida hyväksyä.

Luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista koskeva neljäs kanneperuste

Asianosaisten lausumat

72 Kantaja väittää, että tukisopimus on antanut sille oikeuden saatavaan, joka vastaa 86,65:tä prosenttia sen tukikelpoisista kustannuksista. Kantajan mukaan se, että komissio on odottanut välikertomuksen antamisen jälkeen yli kahdeksan kuukautta ja tukisopimuksen kattaman kauden päätyttyä yli seitsemän kuukautta, on herättänyt kantajassa perusteltuja odotuksia siitä, että tukisopimusta noudatettaisiin, sillä tuen toinen erä oli tarkoitus maksaa 60 päivän kuluessa välikertomuksen hyväksymisestä.

73 Kantaja katsoo, että 19.1.2001 päivätty kirje ja komission toteuttamat useat tilintarkastukset eivät voineet merkitä sellaisia seikkoja, jotka olisivat voineet estää kantajan perustellun luottamuksen syntymisen.

74 Komissio väittää, ettei se ole antanut kantajalle minkäänlaista täsmällistä, ehdotonta ja yhtäpitävää vakuutusta, jonka perusteella kantajan mielessä olisi voinut syntyä perusteltu odotus.

75 Komissio toteaa lisäksi, että kantaja on ollut tietoinen menettelystä, joka johti kyseisen tuen poistamiseen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

76 Kaikilla niillä, joille toimielimen toiminnan vuoksi on syntynyt perusteltuja odotuksia, on oikeus vedota luottamuksensuojaan. Henkilö, joka on selvästi rikkonut voimassa olevia säännöksiä, ei kuitenkaan voi vedota luottamuksensuojan periaatteeseen (em. asia Sonasa v. komissio, tuomion 33 ja 34 kohta).

77 Kantajan mukaan se, että komissio on odottanut välikertomuksen antamisen jälkeen yli kahdeksan kuukautta ja tukisopimuksen kattaman kauden päätyttyä yli seitsemän kuukautta, on herättänyt kantajassa perusteltuja odotuksia siitä, että tukisopimusta noudatettaisiin, sillä tuen toinen erä oli tarkoitus maksaa 60 päivän kuluessa välikertomuksen hyväksymisestä.

78 Tältä osin on aluksi todettava, että tämä väite on perusteeton. Tuen myöntämisen edellytyksenä oli nimittäin todistusvoimaisten taloudellisten ilmoitusten esittäminen tukisopimuksen 3 artiklan mukaisesti. Kyseisessä määräyksessä asetetaan tuen maksamisen edellytykseksi, että komissio hyväksyy taloutta koskevan kertomuksen. Komissio ilmoitti esillä olevassa asiassa kantajalle 19.1.2001 päivätyllä kirjeellä eli 60 päivän kuluessa 28.1.2000 päivätyn välikertomuksen

toimittamisesta, että tuen maksaminen on keskeytetty. Kuten asiakirjoista ilmenee, komissio oli lisäksi jo ilmoittanut kantajalle joulukuussa 2000, että tämän oli esitettävä lisätietoja tuen toista erää koskevan maksupyyntönsä tueksi.

79 Lisäksi on syytä todeta, että kuten on todettu ensimmäistä kanneperustetta tarkasteltaessa, kantaja ei ole täyttänyt tukisopimuksen mukaista velvollisuuttaan toimittaa asiakirjoja, joilla voidaan perustella yhteisön kyseisen tuen myöntäminen.

80 Kantaja ei näin ollen voi väittää, että komissio olisi herättänyt siinä perusteltuja odotuksia kyseisen tuen myöntämisen osalta.

81 Edellä esitetyn perusteella neljäs kanneperuste ja siten esillä oleva kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

82 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja vastaaja on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, kantaja on velvoitettava korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Kantaja vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut.**

Tiili Mengozzi Vilaras

Julistettiin Luxemburgissa 9 päivänä huhtikuuta 2003.

H. Jung V. Tiili

kirjaaja neljännen jaoston puheenjohtaja